

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

שער
שלישי

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

ויצא

(חלק טו — שיחה א)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושתים לבריאה

שנת המאה ועשרים להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת ויצא, ג-ט כסלו, ה'תשפ"ב (א)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2021

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

ויצא

226

שנאמר⁹ קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה וגו' אבל יעקב שכתוב בו שמירת שבת שנאמר¹⁰ ויחן את פני העיר נכנס עם דמדומי חמה וקבע תחומין מבעוד יום, ירש את העולם שלא במדה שנאמר¹¹ והי' זרעך כעפר הארץ וגו'^{10*}.

המפרשים¹¹ ביארו, שפירוש התיבות, „אברהם שאין כתוב בו שמירת שבת“ הוא (לא שאין נזכר בתורה בכלל שקיים את מצות השבת – שהרי נאמר¹² באברהם, „וישמור משמרת“ ופירשו חז“ל¹³: „אפילו הלכות עירובי חצירות הי' אברהם יודע“ – כי אם), שלא נאמר „בפירוש“ או „בדרך פרט“ אודות שבת בפני עצמה, אלא רק בדרך כלל, בלשון הכוללת אותה עם כל מצוות התורה כולה; משא“כ ביעקב נאמר „בדרך פרט“ שקיים מצות שבת.

ומאחר שמצוה זו של שמירת שבת מודגשת בתורה לגבי יעקב (ולא באברהם) – הרי זה גופא הוכחה שביעקב הי' קיום מצות שבת חלוק משאר המצוות¹⁴; ובשל המעלה המיו-

א. בקשר לברכת הקב"ה ליעקב אבינו „ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה“¹, אמרו חז“ל²: „כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים שנאמר³ אז תתענג על ה' גו' והאכלתיך נחלת יעקב וגו' לא כאברהם וכו' ולא כיצחק וכו' אלא כיעקב שכתוב בו ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה“.

שכר מצוה הוא, כידוע⁴, מדה כנגד מדה – וצריך להבין: במה מצות (עונג) שבת היא בבחינת „בלי מצרים“, אשר מטעם זה⁵ גם שכרה הוא „נחלה בלי מצרים“⁶?

ב. והנה, ענין זה – שהשכר על שמירת שבת הוא הברכה „ופרצת“ („נחלה בלי מצרים“) – מצינו גם בנוגע ליעקב גופא:

אמרו חז“ל⁷: אברהם שאין כתוב בו שמירת שבת ירש את העולם⁸ במדה

(1) פרשתנו כת, יד.

(2) שבת קיח, סע"א ואילך.

(3) ישעי' נח, יד.

(4) ראה סוטה ת, ב וט, ב (במשנה). ובכ"מ.

וראה תניא פל"ט (נג, א): שמשכרה נדע מהותה כו'.

(5) ראה ב"י או"ח ר"ס רמב. חדא"ג מהרש"א שבת שם.

(6) ועיין שו"ע אדה"ז שם: נתפרשו בשבת ע"י הנביאים . . ועונג . . וכל המענג את השבת שכרו מפורש בקבלה אז תתענג על ה' וגו' ובדברי רז"ל שמוחלין כו'.

(7) ב"ר פי"א, ז. פס"ר ספכ"ג.

(8) בפס"ר שם: הארץ.

(9) לך יג, יז.

(10) וישלח לג, יח.

(10*) וסיפא דקרא: ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה (פי' מהרז"ו). ובפס"ר (וכן בב"ר הוצאת תיאודור) הובא הסיוע בפנים.

(11) רש"י לבי"ר שם. פי' מהרז"ו שם.

(12) תולדות כו, ה.

(13) ב"ר פס"ד, ד. וש"נ. וראה גם פירש"י

עה"פ.

(14) וראה לקו"ש ח"ה ע' 69, ש"ל שהמצות

גדולים ובין אופן קיומה ע"י אנשים פשוטים. ועל דרך משל, הנחת תפילין כנגד הלב ועל הראש על ידי צדיקים גדולים, שאצלם הלב והמוחין (שב)ראש הרי הם באופן נעלה ביותר, משא"כ באנשים פשוטים. ועל דרך זה במצות נוספות.

משא"כ מצות שמירת שבת, שתוכנה הוא מנוחה ושביתה מעניני עשיי, והרי בענין השלילה וההעדר¹⁷ אין חילוק בין איש ישראל אחד לזולתו, שכן, אף על פי שבאנשים פשוטים השביתה היא ממלאכה סתם, בעושי מלאכת המשכן – השביתה היא במלאכות המשכן, וישנה גם שביתה מעבודת הביורורים של ימות החול¹⁸ – הרי כל זה הוא חילוק רק בענינים שמהם שובת האדם; אבל בענין (ועצם) השביתה – „הכל שווין ממש“¹⁹.

ועי"ז שהאדם מקיים בשלימות את השביתה והמנוחה, לפי ש, בעיניו כאלו

חדת בקיום מצות שבת שלו זכה לברכה, „ופרצת“.

גם צריך לומר, שמזה שמבין כל הפרטים במצות שבת שקיים יעקב אבינו מזכירה התורה בפירושו הפרט של „קבע תחומין“ – מובן, שאף שהברכה „ופרצת“ יש לה שייכות לשמירת שבת בכללה (כלשון חז"ל: „יעקב שכתוב בו שמירת שבת“), מ"מ, יש לה שייכות מיוחדת לענין תחומין.

בסגנון אחר: המעלה המיוחדת בקיום מצות שבת, שבה הצטיין יעקב, כאמור, התבטאה במיוחד בקיום ענין התחומין.

וצריך להבין: (א) במה עומדת המעלה המיוחדת של קיום מצות שבת ע"י יעקב לעומת קיום אותה מצוה ע"י אברהם, אשר בגללה נזכר הדבר רק אצל יעקב ומחמתה זכה לברכה „ופרצת“? (ב) מדוע מעלה זו באה לידי ביטוי בענין תחומין דוק?¹⁵

ג. ויובן זה בהקדים ביאור אדמו"ר האמצעי – בעל הגאולה דיו"ד כסלו¹⁶ – במאמרו „אתה אחד“¹⁷, אודות החילוק בין מצות שבת ושאר המצות:

במצות אחרות, כיון שאופן קיומן הוא ע"י „עבודה ועשיי“, ישנם חילוקים בין אופן קיום המצוה ע"י צדיקים

שנאמרו בפירושו אצל א' מהאבות, קיים מצד ענינו הפרטי, עיי"ש.

(15) ובפרט לפי ידי משה לבר' פי"א שם ש, אברהם לא קיים עירובי תחומין ולא עשה המצוה רק במדה כו".

(16) יום אמירת (שיחה) מאמר זה.

(17) ס"ע 8 ואילך (נדפס, בקונט' בפ"ע – תשכ"ה). מאמרי אדהאמ"צ קונטרסים ס"ע י ואילך.

* (17) אין להקשות דה"ז בכל מצות לא תעשה* –

ואינו – כי, לדוגמא, ל"ת דלא יהי' לך אלקים אחרים – תוכנה האיסור דע"ז (דשייך לאמונה ודעת כו') ובתוצאה מזה בא האיסור דעשיית ע"ז, השתחווה וכו' והשבת ע"ז כו', משא"כ השביתה ומנוחה דשבת – זהו תוכן הציווי „ומנוחה שלימה“, שביתה – מ"כ, מלאכה" וכמש"נ (יתרו כ, י"א): לא תעשה כל מלאכה גו' כי גו' וינתח ביום השביעי.

(18) ראה ד"ה אתה אחד שם: ובורר אסור בגשמיות וברוחניות כו'.

(19) עיין שם ריש ע' 9 (מאמרי אדהאמ"צ שם ריש ע' יא).

(* להעיר משייכות איסור תחומין לכל מצות ל"ת – מד"ה להבין שרשי הדברים כו' השמים כסאי סוס"ג (אוה"ת בראשית (כ"ד ג') ע' 948).

יקדישו את שמך": הענין של מסירת-נפש על קידוש השם²⁵ נמצא בשלמותו בכל ישראל בשוה מפני שכח המסירת-נפש על קידוש השם בא מצד היחידה שבנפש; וזהו "ועל מנוחתם יקדישו כו", לפי שמנוחת שבת וקידוש השם קשורים שניהם עם היחידה שבנפש.

ה. והנה, זה שבחי' יחידה שבנפש היא בשלימות בכל איש ישראל, מבלי הבט על מצב כוחותיו – הרי זה לפי שהיחידה מובדלת לגמרי מכחות האדם והיא למעלה מענין ה"גילוי".

זאת אומרת: היחידה שבנפש היא למעלה אף מבחי' המקיפים של הנשמה, כי אפילו למקיפים אלו יש השפעה בעלת ערך מסויים על האדם²⁶ – כמבואר בחסידות²⁷ על מאמר רז"ל²⁸ "אע"ג דאינהו לא חזו מזליהו חזי", שמבחי' מזל שבנשמה, שזוהו המקיף של הנשמה, נופלים באדם הרהורי תשובה בלי הכנות וכו'.

אולם היחידה שבנפש נעלית מכדי שתהי' לה פעולה גלויה על האדם, עד שנראה כאילו אין לה שייכות אליו.

ולפיכך, בלתי אפשרי שהשראת בחי' יחידה תהי' בכלי הגוף – ויתר על כן: אף לא במקיפים שעל האדם, כמו

כל מלאכתו עשויו"²⁰, ו"משום עונג שבת" אינו "מהרהר כלל בעסקיו" – אזי "אין²¹ לך עונג גדול מזה"²².

ד. ובהסברת הטעם לכך שהכל שוין במצות שבת – מבאר אדמו"ר האמצעי²³, שזוהו לפי שעיקר המצוה בשבת הוא "במנוחת הנפש בעצמותה בבחי' יחידה שלמעלה מבחי' הגילוי במוח ולב", כלומר, מצות שבת קשורה לעצם הנפש, בחי' יחידה שבנפש; ולכן אין בזה חילוקים בין יהודי אחד לזולתו, כי בבחי' יחידה כל ישראל שוים, מהגדול שבגדולים ועד הפשוט שבפשוטים.

ועל פי זה מבאר שם אדמו"ר האמצעי את נוסח תפלתנו במנחת שבת, כי מאתך היא מנוחתם ועל מנוחתם יקדישו את שמך":

מנוחת שבת היא "מאתך ממש" מעצמותו ומהותו ית'²⁴, ועל כן גם אצל בני' המנוחה קשורה לעצם הנפש ממש – בחי' יחידה. "ועל מנוחתם

(20) שו"ע אדה"ז ס"ו סכ"א. וראה בכ"י שם שהביא המקור מאגה"ת לר' יונה ובאגה"ת שם: וכן אנו אומרים בתפלה מנוחת שלום השקט ובטח מנוחה שלימה שאתה רוצה בה – שבזה קאי אדמו"ר האמצעי במאמרו.

(21) שו"ע שם מהטור (מסמ"ק ס"פ רפ"א).

(22) ראה באריכות איך הוענוג דשבת בא מצד השביטה ומנוחה דשבת: סידור קעד, א ואילך. קצט, ג ואילך. המשך תרס"ו ע' תקמג ואילך. ועוד.

(23) ס"ע 8 (מאמרי אדהאמ"צ שם ס"ע י) ואילך.

(24) וראה ד"ה אתה אחד שם (לפנ"ז) בפ"י "מנוחה שלימה שאתה רוצה בה" – "בחי' שלימותא דכולא שאתה מעצמותו רוצה בה כו". ובסידור (ר, רע"ב) פ"י שאתה בעצמות התענוג הפשוט כו'.

(25) בפע"ת, בס"י האריז"ל וכו': דיכוון למס"נ על ק"ה באמרו יקדישו את שמך.
(26) ד"ה אתה אחד שם ע' 9 (מאמרי אדהאמ"צ שם ע' יא-יב). תו"ח לך צה, סע"ג ואילך. אמ"ב שער הציצית פ"ד. פי"ח. פכ"א. סד"ה תקעו עת"ר. ד"ה וזאת התרומה שם. וראה תו"א נה, רע"ב. לקו"ת תצא לו, ד.
(27) לקו"ת במדבר טז, א ואילך. תצא שם. האזינו עא, ד. מקומות שבהערה הקודמת. ועוד.
(28) מגילה ג, א. סנהדרין צד, רע"א.

מהפסוק³⁴ „שבו איש תחתיו אל יצא איש ממקומו” – כי בשבת ישנו הגילוי של בחי' יחידה, שהשראתה היא בד' האמות של האדם³⁵.

ו. וע"פ כל הנ"ל תובן השייכות של ברכת „ופרצת” למצות שבת: „ופרצת” היא „נחלה בלי מצרים” – אשר נחלה זו לאמתתה קאי על המרחב של עצמותו ומהותו ית' שאין בו שום הגבלות – ועל כן ברכה זו נמשכת ע"י שמירת שבת, אשר „מאתך היא מנוחתם”, „מאתך ממש”³⁶.

וזהו גם המעלה בשמירת השבת של יעקב לעומת שמירת השבת של אברהם:

230 אצל אברהם הפרט של שמירת שבת נכלל בתורה ביחד עם קיום כללות התורה, שכן ענינו לא הי' להראות בגילוי את המעלה שבשמירת שבת לגבי מצות אחרות – גילוי בחי' יחידה;

ודוקא יעקב³⁷ (קו האמצעי, שהוא

בתיב"ע, פס"ו ורא"ם לבשלח שם – שגם טלטול ד' אמות ברה"ר נלמד משם. (34) בשלח שם.

(35) להעיר מהקס"ד בספרי זוטא (שלח טו, לב) – דאין לאדם בשבת אלא ד' אמות לחוד (גם בתוך התחום).

(36) ראה גם אוה"ת ויצא קצא, ב. ולהעיר מחדא"ג שבהערה 5.

(37) ראה סידור שבהערה 24, ד"מנוחה שלימה כו"י שייך ליעקב דוקא, בחי' נחלה בלי מצרים.

וראה סידור שם, דזה שייך לסעודה שלישית דשבת דכתיב ב' והאכלתיך נחלת יעקב (זח"ב פח, ב) – כי העונג דסעודה שלישית הוא „עצמות התענוג הפשוט”, בחי' „נחלה בלי מצרים” דיעקב. ובהמשך תרס"ו (ר"ע תקמה)

לבושים ובית²⁹, שבהם שורים המקיפים של הנשמה – וזאת כיון שבכל אלו יש שייכות ומדידה בעלת ערך לאדם³⁰,

[ואין הדברים אמורים רק ב„לבושים”, „מקיף הקרוב”, המקיפים את האדם באופן המתאים למדתו של הלבוש בהם, אלא אף „בית”, שהוא „מקיף הרחוק” מהאדם, יש לו ג"כ שייכות וערך לאדם].

ועל כן אי אפשר שתהי' שם השראת היחידה המובדלת לגמרי מן האדם;

אלא, השראת היחידה היא (כמבואר במאמר שם³¹) בד' האמות של האדם „הרחוקים בתכלית הרחוק אשר אין ריחוק יותר ממנו” – ולכן יכולה לשרות שם היחידה שבנפש.

וזהו גם הטעם³² לדין ד' אמות ביום השבת, כמו שלמדו חז"ל³³

(29) ראה בארוכה ד"ה מזמור שיר – לקו"ת ברכה צח, ד ואילך (בשינויים – בסה"מ הנחות ה"רפ"ע עט ואילך). סידור שער התפלה יט, ד ואילך. ובכ"מ.

(30) ראה מקומות שבהערה הקודמת. ד"ה אתה אחד שם.

(31) שם. אמ"ב שער הק"ש פמ"ב-ג*. שער הציצית פכ"א. תו"ח בשלח רנה, א. שם ב' ואילך. וראה קונט' ענינה של תורת החסידות ס"כ, דזהו טעם הדין דד' אמות של אדם קונות לו גם שלא מדעתו, עיי"ש.

(32) ד"ה אתה אחד ע' 10 (מאמרי אדהאמ"צ שם ע' יב). אמ"ב שער הק"ש שם.

(33) עירובין מה, א. נא, א. ירושלמי שם פ"ד ה"א. מכילתא בשלח טז, כט. פרש"י שם – לענין ד' אמות חוץ לתחום.

(* באמ"ב שם (וכן בתו"ח שם – רנד, סע"ב ואילך), דד' אמות הוא דוגמת מקיף דבית, מקיף דמקיף – אבל בד"ה אתה אחד הוא כפפנים.

של האדם (וזהו שדינו נלמד⁴¹ מן הפסוק „אל יצא איש ממוקומו“). ומזה מובן, שלגילוי בחי' היחידה יש שייכות לתחומו של האדם.

בסגנון אחר: י"ל בדרך אפשר, שכשם שישנה השראת בחי' יחידה בד' האמות של האדם, כן ישנה השראתה גם – מעין זה – ב„מקומו“ הכללי של האדם⁴² – ב„תחום“ שלו.

ולכן, אף שענין היחידה מתבטא בקיום מצות שבת בכללו, יש לו שייכות מיוחדת לענין התחומין, ששם ישנה השראת בחי' יחידה.

(ממאמר ד"ה והי' זרעך, ש"פ ויצא, יו"ד כסלו תשכ"ב)

דוקא העולה בפנימיות^{37*} הכתר), שבו הי' הביטול בתכלית³⁸ – וזהו שנאמר³⁹ (כהקדמה לברכת „ופרצת“) „והי' זרעך כעפר הארץ“, ש„עפר“ מורה על תכלית הביטול⁴⁰ – האירה אצלו בחי' היחידה, המתבטאת בגילוי בשמירת שבת, כנ"ל בארוכה.

ז. ועפ"ז יובן גם הטעם לכך שמתוך כלל עניני שמירת שבת נזכר כאן ביחוד ענין התחומין דוקא: ה„תחום“ של האדם הוא בדומה לד' אמות שלו, שהרי התחום הוא „מקומו“

שהוא „עצמות התענוג ממש . . . בחי' עצמות א"ס שלמעלה גם מבחי' סוכ"ע כו' (סעודה דשחרית)“.

(37*) תו"ח נח סה, ב. ד"ה פדה בשלום תרע"ג (בהמשך תער"ב ח"א). ועוד.

(38) ובד"ה כל המרחם תש"ט (פ"א ואילך) מבואר דהשייכות של נחלה בלי מצרים ליעקב הוא מצד מדתו של יעקב – מדת הרחמים, עיי"ש.

(39) ראה במדב"ר פ"ב, יב: ויעקב נתברך בעפר הארץ כו'. ראה אוה"ת בלק ע' תתקית. תתקכו.

(40) ראה בר"ע פ"פ (פס"ט, ה): מה עפר עשוי דיש לכל כו'.

(41) עירובין נא, א. ירושלמי שם. מכילתא שם ומשפטים כא, יג. פרש"י ותיב"ע בשלח שם.

(42) ראה אמ"ב ותו"ח (רנה, רע"א) שם, שגילוי יחידה בד"א הוא לפי שהן מקומו של האדם. ולהעיר שבאמ"ב שם (פמ"ג – משא"כ לפנ"ז בפמ"ב) ותו"ח (שם, ב), וכן בד"ה אתה אחד שם, מובא הכתוב „אל יצא איש ממקומו“ שממנו נלמד תחומין (ולא ד' אמות).

